

RAUHANKOULUN OPETUSSUUNNITELMA

Rauhankoulun lähtökohdat, kasvatukselliset perusteet ja pedagogiikka

- Rauhankoulu – kansalaisjärjestötoimintaa
- Humanistinen ihmiskäsitys ja UNESCO:n tavoitteet
- Kriittisyys ja toivon pedagogiikka
- Dialoginen kasvatustapa ja konstruktivismi
- Draamatyöskentely

• Rauhankoulu – rauhankulttuuria rakentavaa kansalaisjärjestötoimintaa

Koulumaisesta nimestään huolimatta Rauhankoulu ei ole koulu, vaan se on ensisijaisesti kansalaisjärjestötoimintaa. Toiminnan motiivina on rauhankulttuurin rakentaminen, jolla yhtäältä tarkoitetaan sitä että ihmisten jokapäiväisessä elämässä tapahtuvia arkisia ongelmatilanteita ja konflikteja pyritään ratkaisemaan rauhanomaisin keinoin ja saavuttamaan ymmärrystä itse tilanteista. Toisaalta rauhankulttuurin rakentamisella tarkoitetaan kaikkien niiden väkivallattomaan maailmaan tähtäävien yhteiskunnallisten rakenteiden vahvistamista väkivaltaisten rakenteiden sijaan. Tällaisia rakenteita ovat esimerkiksi rauhanjärjestöjen ja muiden samoille arvoille perustuvien järjestöjen, sekä yksittäisten toimijoiden, koulutusjärjestelmien ja muiden rauhankulttuurille perustuvien yleisinhimillisten tahojen toiminta ja menetelmät.

Rauhankoulun ohjaajista koostuva ohjaajakollegio on Rauhankoulun toimintaa suunnitteleva, koordinoiva ja toteuttava elin. Toimintansa perustaksi kollegio on laatinut Rauhankoululle oman suuntaa-antavan opetussuunnitelman.

Rauhankoulu on kansalaisjärjestötoimintaa, joka

- ylläpitää rauhankasvatustyötä
- toiminnassaan keskittyy rauhaan, väkivallattomuuteen, konfliktien ennaltaehkäisyyn ja kansalaisyhteiskunnan rakentamiseen liittyviin kysymyksiin
- toimii itsenäisesti omien lähtökohtiensa ja tavoitteittensa mukaisesti koulun kasvatustehtävää tukien.
- voi herättää tietoisuutta ja innostaa osallistujia vaikuttamaan oman tulevaisuutensa sekä kansalaisyhteiskunnan rakentamiseen (sisäisen kasvun mahdollisuus)
- tarjoaa tietoa rauhaan ja väkivallattomuuteen liittyvistä kysymyksistä ja ensisijaisesti edustamiensa kansalaisjärjestöjen vaikuttamismahdollisuuksista (ulkoisen todellisuuden oppiminen).
- toimii läheisessä vuorovaikutuksessa muiden kansalaisjärjestöjen kanssa tavoitteidensa toteuttamiseksi.
- solmii koulujen suuntaan vain kahdenkeskisiä kertaluontoisia tai sopimuksen mukaan pidempikestoisia sopimuksia oppilas- tai muun ryhmän / opettajan kanssa.
- voi vieraila eri oppilaitoksissa ja tarjota palvelujaan eri yhteisöille, mutta esim. osaksi koulun opetussuunnitelmaa rauhankoulu ei voi muodostua.
- toiminnassaan nojaa Unesco:n yleiskokouksessa vuonna 1995 laadittuihin YK:n ihmisoikeuksien julistukseen perustuviin rauhan-, ihmisoikeus- ja demokratiakasvatuksen yleisiin tavoitteisiin ja toteuttaa laatimaansa opetussuunnitelmaa.

- **Humanistinen ihmiskäsitys ja UNESCO:n tavoitteet**

Rauhankoulussa, kuten missä tahansa missä kasvatustehtävää toteutetaan, tehtävän mieli määrittyy sen tavoitteiden ja päämäärän mukaan. Rauhankoulun johtotähtenä on mahdollisuus, jonka sekä yhteisöt että yksilöt voivat *valita* toimintansa lähtökohdaksi: väkivallattomuus, pasifismi. Valinnan merkityksen laajentamisesta voidaan saada aineksia ajattelulle ja kiinnekohtia toiminnalle: rauhan ja väkivallattoman tulevaisuuden avaimet ovat jokaisen yksilön taskussa, omien valintojen ja tahdon takana. Väkivallattomuuden periaate voi olla oppijan toiminnan suuntaajana silloin, kun hän yksilönä ja idealistina etsii omaa ryhmäänsä, toimintamahdollisuuksiaan ja keinoja vaikuttaa maailmaan. Silloin nousevat esiin kaikki ennaltaehkäisevän rauhanturvaamistyön mahdollisuudet ja niiden niveltymisen suurempaan kokonaisuuteen. Rauhankoulu on yksi rauhanturvaamistyön foorumi. Humanistiseen ihmiskäsitykseen nojautuen, draaman keinot keskeisimpinä työvälineinä se pyrkii omassa rauhankasvatustyössään käsittelemään rauhan tematiikkaan laajasti liittyviä kysymyksiä ja auttamaan käsitysten muodostamista.

Rauhankoulun kasvatustehtävän ydin on kirjattu YK:n ihmisoikeuksien julistukseen. Sen mukaan rauha on maailman jokaisen kansalaisen perusoikeus iästä, sukupuolesta, sosiaalisesta asemasta ja ihonväristä riippumatta. Rauhankoulu on toimintaa tämän perusoikeuden tasavertaisen toteutumisen puolesta. UNESCO:n vuonna 1995 laatimat YK:n ihmisoikeuksiin nojaavat rauhan-, ihmisoikeus- ja demokratiakasvatuksen yleiset tavoitteet määrittelevät myös Rauhankoulun toiminnan sekä kasvatukselliset että yhteiskunnalliset tavoitteet.

Rauhan-, ihmisoikeus- ja demokratiakasvatuksen tavoitteet:

- Yksilö oivaltaa ne yleismaailmalliset arvot ja toimintatavat, joille rauhankulttuuri voidaan rakentaa.
- Vapauden arvostamista tulee kehittää ja taitoa tarttua sen mahdollisuuksiin.
- On kehitettävä kykyä tunnistaa ja hyväksyä ne arvot, jotka yksilöiden, sukupuolten, kansojen ja kulttuurien monimuotoisuus tekee mahdolliseksi.
- Kehitettävä halua että kykyä jakaa tietojään ja taitojaan muiden kanssa.
- Vahvistettava yksilön omaa minuutta ja rohkaistava liittämään yhteen ajattelu- ja toimintatapoja jotka lujittavat kansojen välistä rauhaa, ystävyyttä ja yhteisvastuuta.
- Kehitettävä kykyä väkivallattomaan ristiriitojen ratkaisuun.
- Kehitettävä kansalaisten kykyä tehdä harkittuja valintoja
- Ohjattava kansalaisia kunnioittamaan kulttuuriperintöä, suojelemaan ympäristöä, omaksumaan kestävään kehitykseen johtavia tuotantomenetelmiä ja kulutustottumuksia

Rauhankoulun tavoitteet suhteessa osallistujiin:

- osoittaa pasifismi, väkivallattomuus, yhtenä mahdollisuutena valittaessa maailmankuvaa ja ihmiskäsitystä rakentavia arvoja
- kannustaa osallistujaa kriittiseen ajatteluun suhteessa yksilöä ja yhteiskuntaa
- ympäröivään todellisuuteen ja siitä vallitseviin käsityksiin
- auttaa osallistujia ymmärtämään rauhan ja rauhantyyden merkitys omassa arjessa sekä innostaa osallistumaan aktiiviseen rauhantyyden
- lisätä osallistujien empatia kykyä
- draamatyöskentelyn avulla innostaa ja osallistaa osallistujat yhteiseen työskentelyyn sekä tarjota positiivisia ja hauskoja kokemuksia yhdessä työskentelystä
- draamatyöskentelyn avulla rohkaista oppilaita itse-ilmaisuun; fyysisen ja suullisen ilmaisun laajentamiseen ja omien mielipiteiden perusteluun.

Rauhankoulun tavoitteet suhteessa rauhankasvatustyöhön ja yhteiskuntaan muutoin:

- vakiinnuttaa rauhankoulu säännöllisesti toimivaksi koulujen toimintaa tukevaksi kasvatustalouksena
 - ylläpitää ja kehittää rauhankoulun ohjaajien koulutusta
 - vahvistaa omalla toiminnallaan rauhankasvatusta tukevien kansalaisjärjestöjen ja muiden tahojen verkostoa
 - rauhankasvatuskysymyksiä käsittelevän yhteiskunnallisen keskustelun lisääminen ja sitä kautta rauhankasvatuksen merkityksen ja mahdollisuuksien ymmärtämisen lisääminen laajemmin yhteiskunnassa
 - tukea kouluissa tapahtuvaa rauhantyötä
- **Kriittisyys, toivon pedagogiikka ja konstruktivismi**

Näihin tavoitteisiin sitoutuessaan Rauhankoulun toiminta on voimakkaasti arvosiidonista. Sen keskeisiä arvoja ovat rauhan, ihmisoikeuksien ja demokratian kunnioittaminen sekä suvaitsevaisuus, keskinäinen solidaarisuus ja yhteisyys (aito dialogisuus). Sitoutuessaan sekä UNESCO:n että omiin asettamiinsa tavoitteisiin ja arvoihin on Rauhankoulu sitoutunut myös pyrkimykseen pitää kaikin tavoin yllä kriittistä ajattelua. Kriittisyys Rauhankoulussa ei merkitse ehdotonta oikeassa olemista ja valmiiden vastausten antamista, vaan asioiden, ilmiöiden ja käsitteiden kyseenalaistamista ja saattamista kriittiseen tarkasteluun. Kysymys on paljastamisesta, eräänlaisesta ”silmälappujen poistamisesta”, uusien merkitysten löytämisen kautta uudenlaisen toiminnan mahdollistaminen. Rauhankoulussa tämä tarkoittaa rauhankulttuurin mahdollistamista.

Näin ollen rauhankoulun linkittyy kriittisen pedagogiikan perinteeseen, jolle keskeistä on muutoksen vaatimus. Muutokseen tähtäävään kriittisyyteen on aina sisäänrakentuneena toivo. Toivo asetettujen arvojen mukaisen maailman ja elämän toteutumisesta – toivo hyvästä elämästä. Tällöin Rauhankoulun harjoittamaa pedagogiikkaa määrittelee parhaiten freireläinen toivon pedagogiikka.

Käytännön kasvatustyössä Rauhankoulussa on piirteitä konstruktivisesta oppimiskäsityksestä. Konstruktivismiin Rauhankoulun sitoo käsitys nuorista aktiivisina oppijoina: he keräävät koko ajan tietoa ja kokemuksia mielekkään ja yhtenäisen maailmankuvan rakentamiseksi. Nuorilla on kyky tunnistaa ja tunnustaa lähtökohtia, joille yhteiskuntien ja yksilöiden rauhanomainen ja rakentava kehitys voi perustua: Oppimista tapahtuu, kun oppijat aktiivisesti itse luovat tietoa: yhdistelevät vanhoja ja uusia asioita toisiinsa - yksinään tai yhdessä. Oppiminen on nimenomaan tulosta siitä, mitä nuoret aktiivisesti itse tekevät: havaitsevat, tulkitsevat, ajattelevat, tuottavat. Tunteet vaikuttavat merkittävästi aktiivisuuden määrään ja suuntaan.

• **Dialoginen kasvatustalouksena ja sosiokulttuurinen oppimiskäsitys**

Rauhankoulu ammentaa myös sosiokulttuurisesta oppimisen teoriasta. Tästä näkökulmasta oppiminen nähdään kasvuna rauhantyöntekijäksi sekä rauhankulttuurin omaksumisena ja kehittämisenä. Oppilaat sekä heidän opettajansa ja avustajansa tulevat vieraisiksi rauhanasemalle ja he saavat mahdollisuuden tutustua rauhantyöhön oppinaan rauhankoulun ohjaajat.

Rauhankoulun toimintapäivä on rauhankulttuurin rakentamista, johon osallistuvat oppilaat, opettaja, koulunkäyntiavustajat ja rauhankouluohjaajat. Rauhankulttuurin luomisessa käytetään kunkin osanottajan elämäkokemuksia, tietoja ja taitoja. Rauhankouluohjaajan ohjenuora on dialoginen kasvatustalouksena. Siinä todellisuus nähdään perimmiltään mysteerinä, ratkaisemattomana kysymyksenä

myös kasvattajalle ja kasvatettava ainutlaatuisena toisena persoonana (vastaavana kuin minä itse olen). Dialogisen kasvatuksen mukaan kasvatettavalla on edessään tulevaisuus, joka on hänen kasvattajilleen tuntematon.

Rauhankoulussa käsitellään konfliktitilanteita osanottajien omasta elämästä maailmanlaajuisiin sotiin. Tässä käytetään hyväksi rauhankasvatuksessa ja rauhantyössä eri puolilla maailmaa käytettyjä menetelmiä. Näitä menetelmiä pyritään oppilaiden kanssa yhteistyössä soveltamaan käsiteltävien ongelmien jäsentämiseksi ja ratkaisemiseksi. Osallistamalla rauhankulttuurin rakentamiseen oppilaat omaksuvat väkivallattomia välineitä oman elämänsä ristiriitojen selvittämiseen.

Mahdollisuuksien mukaan voidaan käsitellä rauhankouluun tulevan ryhmän keskinäistä dynamiikkaa ja sosiaalisia suhteita. Ryhmän suotuisaa kehitystä voidaan tukea mahdollistamalla dialogin syntyä ryhmän jäsenten välille ja kaikkien oppilaiden äänen tulemistä kuulluksi ja arvostetuksi. Toimintapäivä pyritään rakentamaan niin, että se tukee opitun siirtymistä myös kouluun ja sen arjen käytäntöihin.

On tärkeää, että myös opettaja ja koulunkäyntiavustajat ovat mukana rauhankoulupäivässä ja että heille mahdollistetaan aktiivisen roolin ottaminen toiminnan tarkkailijana tai siihen osallistujana. Toivomme, että opettaja käsittelee oppilaiden kanssa rauhankoulun teemoja jo ennen rauhankouluun tuloa sekä toimintapäivän jälkeen. Lisäksi rauhantyöntekijäksi kasvaa pyritään tukemaan välittämällä rauhantyöstä kiinnostuneille oppilaille, koulunkäyntiavustajille ja opettajille tietoa rauhanjärjestöjen toiminnasta ja järjestämällä heille mahdollisuuksia päästä mukaan toimintaan.

● Draamatyöskentely

Rauhankoulun metodiikka perustuu draamatyöskentelylle. Se on kriittistä toimintaa, jonka pyrkimyksenä on antaa oppijalle kokonaisvaltainen oppimis- tai oivaltamiskokemus. Rauhankoulun draamatyöskentelyä määrittelee hyvin Owensin ja Barberin asettamat neljä lähtökohtaa draaman käytölle opetustyössä:

1. Vakaa uskomus siitä, että draama on vakavasti otettava leikki, joka tarjoaa mahdollisuuden tilanteessa oppimiselle.
2. Draaman käytöstä saatu kokemus
3. Empiiriset todisteet draaman toimivuudesta (mm. draamatarinat)
4. Mahdollisuus vaikuttaa draamaprosessin kautta

Draaman keinot ovat välineitä aidon dialogin mahdollistavalle tapahtumalle, ne ovat ikään kuin ajatteluprosessia tukevia rakennuspalikoita, joilla ”näkymätön tehdään näkyväksi”. Niiden tehtävänä on paljastaa, nostaa uudelle ja uudelleen kokemuksen tasolle näkyviin näkökulmia, yksityiskohtia, joihin jokapäiväisissä, arkisissa tilanteissa emme tule kiinnittäneeksi huomiota ja saattaa ne yhteisen tarkastelun alle. Draamatyöskentelyssä huomio kiinnittyy kuunteluun, läsnäoloon, tapahtumien, tilanteen painopisteeseen ja sen muuttumiseen, pyrkimykseen tilanteessa. Avainkäsitteitä ovat myös jännite, tunteet ja ajatukset.

Rauhankoulussa käytettäviin draaman keinoihin kuuluvat erilaiset leikit ja draamaharjoitukset sekä -tarinat. Se, millaisia leikkejä ja harjoituksia käytetään, määrittyy ryhmän iän koon ja ennalta sovittuun teemaan mukaan.